

Міністерство освіти і науки
України Сумський державний
університет
Кафедра психології, політології та соціокультурних
технологій

Методичні вказівки

з організації практики студентів спеціальності

«Психологія»

Укладачі: Іванова Т.В., Чернякова Г.А., Теслик Н.М.

Суми 2019

Методичні вказівки з організації практики студентів спеціальності «Психологія» / Укладачі: Т.В. Іванова, Г.А. Чернякова, Т.М. Теслик. Суми, 2019. 20 с.

Укладачі:

доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій СумДУ, кандидат психологічних наук, доцент Т.В. Іванова;

практичний психолог СумДУ
Г.А. Чернякова;

старший викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій СумДУ, кандидат психологічних наук Н.М. Теслик.

Зміст

1. Загальні положення
 2. Місце практики в структурі підготовки фахівця
 3. Форми проведення практики
 4. Зміст практики
 5. Місце (бази) проведення практики
 6. Керівництво практикою
 7. Завдання та зобов'язання здобувачів освіти під час практики
 8. Форми і методи контролю та звітність
 9. Регламент оцінювання
- Додаток. Зразок оформлення титульної сторінки звіту про практику

Загальні положення

Підвищення якості освіти є однією з актуальних проблем сучасності. У світі, де вимоги та умови професійної праці постійно змінюються, освітня система покликана розвивати в майбутнього фахівця якості, що сприятимуть успішній соціалізації та адаптації поза межами навчального закладу. Підготовка студентів за спеціальністю «Психологія» здійснюється в СумДУ на засадах дуальної освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації.

Успішність професійної підготовки фахівців у галузі психології, скорочення термінів їх адаптації до професійної діяльності та входження до професійної спільноти багато в чому залежить від наявності практичних навичок, які формуються не лише в ході навчальних занять із застосуванням дуальних підходів, але й під час першої виробничої, другої виробничої, переддипломної практик в різноманітних організаціях та установах.

Перша виробнича, друга виробнича та переддипломна практика студентів, які навчаються за спеціальністю «Психологія», проводиться відповідно до нормативних документів про порядок проведення практики у вищих навчальних закладах.

Практика має наскрізний, цілеспрямований характер, закріплює знання, формує мотивацію та необхідні компетентності, готує студентів до майбутньої практичної діяльності.

Особливість практики полягає у забезпеченні

можливостей раннього включення студентів у коло професійного спілкування та діяльності психолога, ознайомлення безпосередньо на робочому місці зі змістом та обсягом роботи, а також у формуванні більш чітких уявлень про професійну діяльність та у знайомстві з потенційними роботодавцями.

Мета практики :

Виробнича практика	<ul style="list-style-type: none">• закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання, формування позитивної мотивації до подальшого навчання, усвідомлення значимості теоретичної та методичної підготовки для успішної професійної діяльності;• ознайомлення із діяльністю психологів у різних закладах, установах;• усвідомлення необхідності отримання практичного досвіду в сфері діагностичної, корекційної, розвивальної, психопрофілактичної діяльності для більш ефективного подальшого навчання;• напрацювання контактів у професійній сфері.
--------------------	---

<p>Виробнича II практика</p>	<ul style="list-style-type: none"> • набуття практичних умінь та навичок щодо методів та прийомів професійної діяльності психолога; • подальша адаптація здобувачів освіти до виконання обов'язків практичного психолога; • розширення практичних вмінь, закріплення основ професійної етики психолога; • подальше напрацювання професійних контактів.
<p>Переддипломна практика</p>	<ul style="list-style-type: none"> • закріплення навичок власної професійної діяльності на підставі самостійної апробації інструментарію і методів роботи практичного психолога; • закріплення інтегральної компетентності практичного психолога - здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних

	психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.
--	--

Завдання практики у кожному з її видів (першої виробничої, другої виробничої, переддипломної) деталізуються у відповідності до набуття таких компетентностей:

- застосовування теоретичних знань у практичних ситуаціях;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- уміння приймати обґрунтовані рішення;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність працювати в команді;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку.

Після завершення кожного виду практики здобувачі освіти мають **знати**:

- основні нормативні документи, що регулюють діяльність практичного психолога;
- методи дослідження особливостей різних груп клієнтів;

- основні форми та методи роботи практичного психолога;
- організаційну структуру психологічних служб різних рівнів і посадові обов'язки практичного психолога;

2. Місце практики в структурі підготовки фахівця

Виробнича, виробнича II та переддипломна практика є обов'язковим видом навчальної роботи студентів спеціальності «Психологія». Практика базується на отриманих раніше знаннях здобувачів освіти з дисциплін навчального плану спеціальності.

Зміст практики логічно та змістовно-методично взаємопов'язаний з навчальними дисциплінами, оскільки головною метою є, перш за все, закріплення і поглиблення теоретичних знань і практичних умінь, отриманих здобувачами вищої освіти при вивченні цих дисциплін, а також формування більш чітких уявлень про напрямки майбутньої професійної діяльності.

Знання, вміння та практичні навички, отримані в ході першої виробничої, другої виробничої та переддипломної практики, будуть базою для успішного освоєння дисциплін, які вивчатимуться після її проходження, а також для підготовки курсових робіт та написання випускної кваліфікаційної роботи.

3. Форми проведення практики

Кожен вид практики передбачає відвідування базових установ та організацій (за попереднім укладанням договору), участь студента у роботі організації (структурного підрозділу), що забезпечить ознайомлення з колом професійних та організаційних відносин та

принципами вирішення конкретних завдань практичного характеру. У ході практики студенти знайомляться з принципами, методами, стандартами професійної діяльності психолога, з особистим досвідом фахівців у галузі психології.

У ході практики студенти можуть знайомитися з діяльністю декількох установ/організацій різного спрямування, підпорядкування та форм власності (освітніх, соціальних, правових, корекційно-реабілітаційних закладів тощо), проблемами становлення цих закладів і особливостями їх розвитку на сучасному етапі.

Практика планується і реалізується протягом семестру (паралельно з теоретичним курсом) з урахуванням специфіки та графіків роботи організацій і установ, що виступають базами практики.

4. Зміст практики

Зміст першої виробничої, другої виробничої та переддипломної практики визначається випусковою кафедрою психології, політології та соціокультурних технологій з урахуванням завдань поточного етапу професійної підготовки, специфіки діяльності підприємств, установ, організацій (підрозділів), в яких студенти проходять практику. До уваги також береться особиста зацікавленість студентів щодо роботи з тією чи іншою цільовою групою клієнтів.

Загальна тривалість практики, реалізованої для студентів за спеціальністю «Психологія» складається з 150 годин, з яких 150 годин становить самостійна робота:

- 2 кредити виробничої практики у 2-му семестрі;
- 3 кредити виробничої II практики в 6-му семестрі;

- 5 кредитів переддипломної практики у 8 семестрі.

Протягом виробничої практики студентам надається можливість ознайомитися з системою організації роботи практичного психолога в її цілісності, внутрішніх та зовнішніх взаємозв'язках. Під час практики студенти роблять перші спроби напрацювання професійних контактів і комунікації з клієнтами.

Програма виробничої практики включає

- загальне ознайомлення з базовими установами, усвідомлення їх місця в системі організації психологічних служб;
- аналіз можливостей та обмежень практичного навчання в організації;
- формування уявлень про особливості та специфічні потреби клієнтів психолога базових установ;
- ознайомлення з напрямками діяльності організації та етичними засадами діяльності психологічної служби організації;
- аналіз психологічних особливостей клієнтів базового закладу практики;
- вивчення зовнішньої комунікації психологічної служби бази практики;
- волонтерська активність.

Протягом виробничої II практики студентам надається можливість детальніше опрацювати правові, нормативні, етичні засади діяльності практичного психолога, розвинути власні професійні контакти, а також провести власну науково-дослідну роботу

Програма виробничої другої практики включає

- ознайомлення з основами діяльності психологічних служб базових установ, в т.ч. і розроблюваними проектами документів;
- ознайомлення з нормативною базою діяльності психологічних служб організацій, контингентом клієнтури, методичними ресурсами, формами та методами роботи психологічної служби;
- усвідомлення відповідних меж компетенції практичного психолога та етичних засад фахової діяльності, спостереження за роботою працівників психологічної служби бази практики, відвідування консультацій, тренінгів;
- участь в організації заходів, запланованих психологічною службою бази практики;
- організація та проведення соціально-психологічного заходу за участю представників психологічної служби бази практики;
- інша волонтерська активність.

Програма переддипломної практики включає

- сформовану здатність здобувачів вищої освіти до розв'язання складних спеціалізованих задач та практичних проблем у галузі психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов;
- проведення діагностичної та дослідницької роботи здобувачем освіти під час переддипломної практики;
- уміння аналізувати психологічні особливості та потреби обраної цільової групи у відповідності до

тематики кваліфікаційної роботи;

- збір та узагальнення теоретичного та практичного матеріалу для написання випускної кваліфікаційної роботи;
- включення практиканта в якості волонтера в діяльність базового закладу.

5. Місце (бази) проведення практики

Реалізація першої виробничої, другої виробничої та переддипломної практик за спеціальністю «Психологія» проводиться на базі психологічних служб різних форм організації та підпорядкування: психологічних служб у системі освіти, охорони здоров'я, центрів соціально - психологічної допомоги, силових структур, спортивних установ та інших організаціях та установах.

Список баз практики формується випусковою кафедрою відповідно до завдань підготовки фахівців та під безпосереднім контролем Відділу практики та інтеграційних зв'язків із замовниками кадрів СумДУ. Всі зобов'язання сторін, що забезпечують проходження практики, фіксуються відповідними угодами.

Від баз практики очікується:

- створення для студентів необхідних та безпечних умов для виконання завдань практики;
- надання методичної допомоги студентам-практикантам у набутті досвіду практичної роботи;
- сприяння підвищенню професійного рівня студентів шляхом залучення до безпосередньої роботи з клієнтами за різноманітними напрямками: психодіагностичний, психокорекційний, розвивальний,

психопрофілактичних, просвітницький;

– створення умов для безпечної роботи на кожному робочому місці, здійснення обов’язкового інструктажу з охорони праці та техніки безпеки (з врахуванням особливостей закладу, організації, клієнтів).

6. Керівництво практикою

До керівництва практикою студентів залучаються досвідчені викладачі випускової кафедри психології, політології та соціокультурних технологій, які брали безпосередню участь у навчальному процесі зі спеціальності. Визначається оптимальна (яка забезпечить якість роботи та необхідний організаційний та методичний супровід) кількість практикантів на одного викладача (як правило, не більше 5 здобувачів освіти).

Завдання керівника практики від кафедри психології, політології та інноваційних соціальних технологій:

– ознайомлює студентів з метою, завданнями та змістом практики, вимогами до звітності про проведену роботу та принципами оцінювання її результатів;

– проводить для студентів інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки, видає студентам-практикантам необхідні супровідні документи (направлення, програму практики, щоденник, індивідуальне завдання, методичні рекомендації тощо);

– до початку практики контролює підготовленість бази практики, включаючи підготовку та підписання угоди;

– погоджує з куратором від організації (установи) програму практики та графік відвідування;

- бере участь у проведенні настановчих і підсумкових зборів з практики;
- супроводжує студентів-практикантів під час відвідування баз практики, скеровує поточну роботу і сприяє координації дій з керівником практики від приймаючої організації;
- контролює дотримання практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, забезпечення безпечних умов праці;
- приймає оперативні організаційно-методичні рішення;
- оцінює роботу практикантів на основі спостережень, характеристики з бази практики, звітної документації;
- надає безпосередню методичну допомогу у процесі підготовки звітної документації;
- подає завідувачу кафедри або керівнику секції у встановлені строки письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями та пропозиціями щодо її вдосконалення.

У ході настановчих зустрічей-зборів керівник практики від кафедри інформує здобувачів освіти щодо наявних баз практики, їх специфіку та особливості проходження практики в кожній з установ.

На керівника від випускової кафедри покладається відповідальність за безпеку і здоров'я студентів під час проходження практики. Оскільки практика проводиться в різних районах міста (а іноді – і за його межами), здобувачі освіти мають дотримуватися правил поведінки на дорозі, у транспорті та у громадських місцях, особливо у місцях масового скупчення людей. Особливої уваги вимагає відвідування закладів охорони здоров'я та спеціальних (режимних) об'єктів. Важливими є питання санітарії та гігієни, оскільки під час практики студенти відвідують різні навчальні та

соціальні заклади. Особливої уваги з боку керівника практики потребують неповнолітні здобувачі освіти та студенти з обмеженими можливостями.

Окрім керівника-викладача студентам-практикантам призначаються керівники (куратори) практики з числа досвідчених працівників приймаючої організації, завдання та повноваження яких визначаються відповідною угодою.

7. Завдання та зобов'язання здобувачів освіти під час практики

Оскільки практика є невід'ємною складовою навчального процесу, виконання її завдань у повному обсязі є обов'язковим для отримання позитивної оцінки за результатами семестру. Здобувачі освіти, які не пройшли практику або частину практики з поважних причин, мають право на її продовження у вільний від навчання час при наявності відповідних довідок. Здобувач освіти, який отримав незадовільну оцінку з практики, може бути поданий на відрахування з університету.

Отже, здобувачі освіти мають:

- бути присутніми на установчих зборах і ознайомитись з програмою практики, змістом робіт, які вони будуть виконувати, одержати від керівника практики всі необхідні документи (індивідуальні завдання, методичні рекомендації тощо);
- пройти (під особистий підпис) інструктаж з техніки безпеки, протипожежної безпеки і виробничої санітарії та попередження нещасних випадків;
- сумлінно виконувати індивідуальний план практики та своєчасно звітувати про виконання окремих етапів

робіт, залікових заходів;

- творчо та відповідально підходити до професійної діяльності;
- виявляти професійну етику та коректне ставлення до клієнтів та персоналу;
- відповідально та бережно ставитись до майна та інформації, що належить приймаючій організації;
- вчасно та у відповідності до вимог оформити звітні документи та матеріали практики і подати їх керівнику практики.

Здобувач вищої освіти (як представник кафедри психології, політології та соціокультурних технологій СумДУ) має відповідати іміджу кафедри та університету, а значить бути пунктуальним, охайним, ввічливим, конструктивно активним.

8. Форми і методи контролю та звітність

Контроль за проходженням практики здійснює керівник практики з метою виявлення як шляхів вдосконалення, так і недоліків та надання методичної допомоги студентам у процесі виконання програми практики та оформлення звітної документації.

Керівники від випускової кафедри супроводжують здобувачів освіти на бази практики, перевіряють організацію роботи практикантів, процес виконання програми, ставлення до виконання завдань і правил внутрішнього трудового розпорядку.

Супровід та контроль здійснюється в процесі спільної з керівником групової роботи, а також за допомогою планових (поточних) співбесід, безпосереднього спостереження, відвідування заходів, які організовуються та проводяться практикантом,

аналізу звітної документації, підготовки та проведення підсумкової конференції з практики.

За результатами роботи здобувач вищої освіти готує звіт, який узгоджується з керівником практики і подається на кафедру у встановленому порядку.

Звітною документацією за результатами практики є:

- письмовий звіт про проходження практики (включаючи у додатках матеріали за видами робіт, передбаченими регламентом);
- щоденник (журнал) практики.

Звітну документацію студент-практикант подає керівникові практики від кафедри не пізніше як за два тижні до встановленого у поточному році терміну.

Звіт про проходження практики підписують і затверджують керівники практики від кафедри (в окремих випадках - і від бази практики). Звіт повинен містити відомості про виконання всіх розділів програми та індивідуальних завдань, висновки та пропозиції.

Звіт студенти захищають на підсумковому заході у присутності керівників практики та викладачів зі спеціальних дисциплін. Звіт має бути оформлений на стандартних аркушах паперу (формат А4) обсягом до 15 аркушів і містити:

- титульну сторінку;
- вступ;
- зміст звіту;
- опис змісту практичної діяльності за розділами програми практики (відповідно до сформульованому у п. 3);
- висновки та пропозиції;
- додатки (зразки зібраної первинної інформації, таблиці, схеми тощо).

Підписаний керівником практики звіт також

подається на кафедру у друкованому та електронному вигляді з необхідними мультимедійними додатками, що ілюструють різні етапи роботи.

Форма підсумкового контролю – захист результатів практики із диференційованою оцінкою, яка вноситься до заліково- екзаменаційної відомості і у залікову книжку за підписом керівника секції. Оцінка за практику враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії здобувача освіти бюджетної форми навчання.

9. Регламент оцінювання

Сумарна оцінка за проходження кожного виду практики включає повноту і рівень виконання програми відповідного виду практики.

Крім того, враховуються і такі загальні показники:

- мотивація здобувача освіти – зацікавленість у виконанні різноманітних завдань, передбачених практикою, ініціативність та креативність під час їх виконання;
- організованість та активність студента під час практики;
- дотримання етичного кодексу практичного психолога;
- дисциплінованість і добросовісне ставлення до виконання завдань практики; пунктуальність, дотримання всіх встановлених часових рамок роботи (як навчальним закладом, так і базою практики);
- здатність до самоаналізу;
- якість оформлення та своєчасність здачі звітної документації за результатами практики.

Загальна оцінка за проходження практики враховує оцінку та зауваження керівника практики з боку бази практики, а також результати публічного представлення

звіту про практику на підсумковій конференції.

Оцінювання проводиться після проходження виробничої практики та написання звіту (зразок титульної сторінки у додатку). Всі роботи повинні бути виконані самостійно.

Оцінка студента формується таким чином:

МО1 – звітна частина завдання практики (методи вирішення завдання, досягнуті результати) – 50 балів;

МО2 – презентація та захист звіту – 50 балів.

Форма підсумкового контролю – оцінювання письмового звіту з практики, відгук з бази практики (МО1) та презентації отриманих результатів (МО2).

При формуванні оцінки звітної частини завдання (МО1) встановлюються наступні критерії:

45-50 балів: робота є актуальною; цілі і задачі дослідження поставлені правильно; методи та методики вирішення даних задач вибрані доцільно; в роботі застосовані знання зі спеціальності, набуті під час навчання; основні результати роботи отримано за допомогою використання сучасних психологічних методів; текст роботи оформлено згідно з вимогами;

37-44 балів: актуальність роботи недостатньо обґрунтовано; зміст роботи нечітко відповідає поставленій цілі та задачам дослідження; показані загальні знання зі спеціальних дисциплін, методів та методики вирішення конкретної задачі; використано сучасні програмні комплекси; текст роботи оформлено згідно з вимогами, але містить неточності та помилки;

30-36 балів: деякі питання, розглянуті в роботі є актуальними; робота зв'язана з темою, але нечітко відповідає поставленій цілі і задачам дослідження; показані задовільні знання зі спеціальних дисциплін, методів та методик розв'язання конкретної задачі; використано сучасні програмні комплекси, але достовірність результатів не обґрунтовано; є помилки при оформленні тексту роботи.

При формуванні оцінки за презентацію та захист результатів (МО2) встановлюються наступні критерії:

45-50 балів: студент відмінно орієнтується у матеріалі роботи, на питання під час презентації відповідає грамотно, викладення матеріалу послідовне, логічне та ґрунтується на відмінних знаннях теоретичного та практичного матеріалу, використовується необхідна термінологія, представлений графічний матеріал оформлено за усіма вимогами;

37-44: студент добре розкриває тему, що розглядається у роботі, дає вичерпані відповіді практично на всі питання під час презентації, не допускає помилок в термінах і визначеннях, показує хороші знання теоретичного та практичного матеріалу, представлений графічний матеріал добре оформлений;

30-36: студент демонструє достатні знання за темою роботи; на ряд питань під час презентації роботи не дає вичерпних відповідей; достатньо володіє теоретичним матеріалом, необхідними навичками і вміннями зі спеціальності; представлений графічний матеріал оформлено з помилками та недоліками.

Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни студент повинен набрати не менше ніж 60% з кожного виду оцінювання МО1 та МО2. Студент, який протягом виробничої практики виконав всі заплановані види практичної роботи та набрав необхідну кількість рейтингових балів, яка відповідає позитивній оцінці не менше 60, отримує оцінку у відповідності до набраних рейтингових балів.

Студент, який протягом поточної роботи набрав кількість рейтингових балів, має право на два доопрацювання та представлення звіту викладачу та комісії.

Додаток

Зразок оформлення титульної сторінки звіту про практику

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій

Звіт
Про результати

_____ практики
(напрямок підготовки «Психологія»)

Студент/ка _____ курсу групи _____

(прізвище, ім'я, по-батькові студента)

(підпис)

Керівник практики від кафедри

(прізвище, ім'я, по-батькові)

(підпис)

Дата подання звіту на кафедру:

Відповідальний працівник

(прізвище, ім'я, по-батькові, підпис)